

Vattenstaden

- En ny stadsdel, ett nätt lagt över svindlande djup

"Varje sjö är unik. Det betyder att ingen kopia finns. Att säga att Vättern är unik känns otillräckligt. Man frestas – något oegentligt – hävda att Vättern ändå är den mest unika sjö, som finns i vårt land."

- Fiskeribiolog Gunnar Svårdson, 1988

Vattenstaden - Stadsdel Norr

Det är många som har en stark relation till Jönköpings vatten. För att förstå hur den relationen ser ut har vi sökt upp de mest engagerade, de som verkligen använder vattnet, för att förstå vad de behöver: seglarna, kallbadarna, öppet vatten-simmarna, sjöscouterna, roddarna, kanotisterna, fiskarna och pedagogerna. Med deras stora kunskap som hjälp och deras — ofta blygsamma önskemål — som grund har vi format nya platser för att göra vattnet mer tillgängligt. Tillsammans med den omfattande medborgardialogen som Jönköpings kommun genomfört utgör samtalen med entusiasterna grunden för vårt förslag. I Jönköpings översiktsplan slås fast att: "Stadsstrukturen ska utformas med en skala som ger attraktiva, trygga och upplevelserika platser och stråk samt ge plats för rekreation och grönska."

Men vad skapar attraktivitet i en stad idag? Stadernas roll har förändrats, medborgarnas värderingar och beteenden likaså. Under lång tid har föreställningen varit att handel, caféer och restauranger är den enda vägen till framgångsrik stadsomvandling och stadsattraktivitet. Allt sådant är fortsatt viktigt, men det finns en gräns för hur mycket konsumtion som kan byggas in i en stads kärna. Medvetna om satsningarna runt Munksjön, vill vi komplettera snarare än konkurrera.

Strategi och analys

En aktiv symbol för hela Vättern

Mat från Vätterbygden, utflyktsmål för skolor och föreningsliv, spontan vardagsmotion, en välkomnande gästhamn, och torgtyr för marknader eller vattenfestivaler. Ett besöksmål värdigt en omväg för både båtturen och Jönköpingsbon.

Vattenstaden i norr - Sju noder

I medborgardialogen återkommer längtan efter delaktighet, umgänge, aktiviteter, plats för olika åldersgrupper och upplevelser. Det är en stad av relationer, mellan människor och mellan människor och natur.

Vår stadsbyggnadsstruktur länkar samman denna relationernas stad genom sju tydliga noder:

1. Hamnortet och den gröna utflyktspiren

Hamnortet och den gamla pirarmen samlar båtlivets alla nödvändigheter tätt intill sig. Här finns hamnkontoret med service för gäster, klubb- och föreningshus med förvaring, uthyrning, och föreningskiosk. Den gröna utflyktspiren med sina badbryggor, en föreningsdriven bastu, sjöscoutstuga och offentlig konst blir ett utflyktsmål för både skolor, bastubadare och soldrykare.

2. Det förlängda kanalrummet och den inre hamnen

Vattnet visar vägen och leder fotgängare mellan stad och sjö. Med en ny pir som plockar upp kanalens riktning kopplas båthamnen till staden. En ny bro förbinder småbåts hamnen till Pirtorget och skapar en portik för kanotister på väg ut mot Vättern. Den stadsplan som är hamnens får därmed ett rutnät, en naturlig rörelse, mellan de olika delarna.

3. Pirtorget, Vätternrummet och Stormtrappan

Att vandra ut mot vattnet är en självklar önskan hos alla; uppför Stormtrappan med utsikt mot stad och horisont. Pirtorget är den givna platsen för event och häng. En flexibel byggnad — Vätternrummet — berättar om Vättern och kan användas för både temporära utställningar och servering året runt.

4. Vilda Vättern

Här kommer man i direktkontakt med Vätterns vatten, djur och växter. Stadens skolor och organisationer som Uppteck kan använda denna plats för att berätta om Sveriges mest unika sjö. Upptäcktsleken kan också företas av besökande barn och deras föräldrar, håvar och förstöringsglas finns att låna i Vätternrummet. I framtiden kan odlingar och akvakultur bli en del av denna miniatyr av den stora sjön.

5. Långbryggan

En lätt trästruktur läggs ut i vattnet. Pålad för att minska skuggverkan på botten. Den långa badbryggan med vindskydd, badstege för bad i den stora sjön och simbojar för simning i öppet vatten. Långbryggan blir kallbadarnas ödmjuka paradis. Den kompletteras med små platsbildningar för utomhuspedagogik för stora och små.

6. Vattenboulevarden

Kanalen blir den nya vattenboulevarden, en successiv utveckling av länken mellan staden och Vättern. Här kan staden växa ner mot vattnet, med en frukostlund för hotellet, aktivitetshubbar för lek i "Fästningsleken", parkour mellan parken och vattnet och plats för offentlig konst. Allt sammanknutet av vattenboulevardens nya trådallé.

7. Vattensporthubben

Jönköping är landets viktigaste stad för kanot, rodd och den nya OS-grenen kustrodd. Såväl utbyteststudenter som gymnasier med riksintag är en del av denna kultur. Med en ny hubb för dessa sporter just intill stadens centrum, blir denna unika sida av staden synlig från uteserveringar och kajer. En målpunkt som förstärker Munksjön som roddarnas egna sjö.

Vår övertygelse är att attraktivitet också måste byggas kring sociala möten och upplevelser. Detta genomsyrar vårt förslag. Vattnets stad kan vara tillåtande, kan ge en möjlighet att låta andra saker hända, kan ge plats för en alternativ stad.

Vi tror att många längtar efter att få använda staden. Den aktiva, lustfyllda, utmanande, lärande staden. Därför vill vi se vattenstaden som en möjliggörare för aktiviteter, pedagogik, föreningsliv, relationer och ge plats för en mångfald av olikheter. Vi vill se en stad som samlas runt sitt vatten året runt. Hela vägen från Munksjön, där förvandlingen redan pågår, längs med en vattenboulevard — den förlängda kanalen — till piren, hamnen och vidare ut på bryggor — långa och korta — där Vätterns viddar och djup öppnar sig framför och under en. Där man kan få skydd från vinden, men också utsått sig för den, där man kan ge sig ut på det stora vattnet, eller undersöka det.

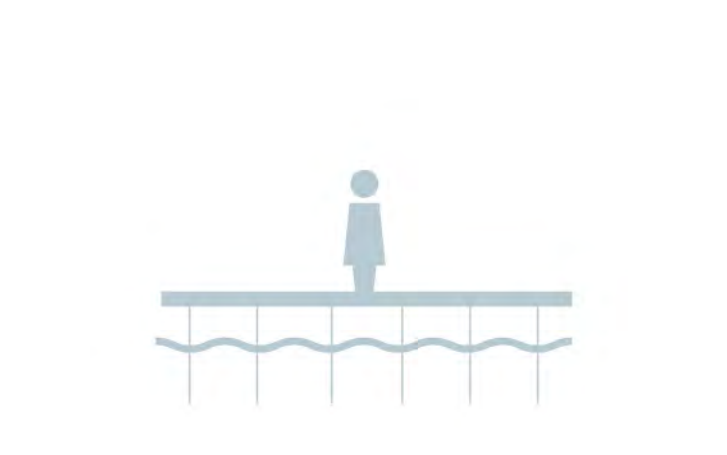
I vårt förslag blir hamnkanalen stadens nya skyltfönsterlösa gata och hamnen och piren får två nya torg. Så kopplas staden längs vattnet till det stora landskap som är innanhavet Vättern. Centrala Jönköpings fjärde stadsdel öppnar upp sig. Söder, Öster och Väster får sällskap av Norr. Vattnet blir en del av rutnätet och rutnätet får ett tillskott av aktivitet och vilighet från vattnet. Morgondagens hållbara och attraktiva Jönköping är en stad som, med viss självklarhet, går på vatten.

Mellan sjö, stad, hamn och friluftsliv

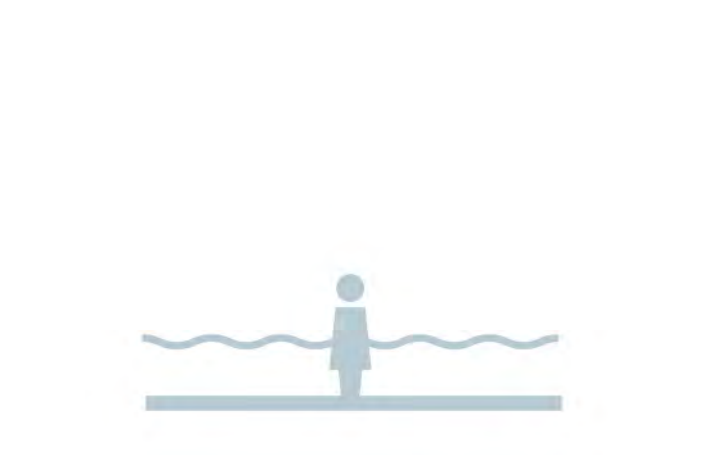
Vattenstaden väver samman och förstärker kontrasterna. Mellan stora viddar och småskalighet. Mellan stad, sjö och båtutrustning och vardagslusk. En tydlig hierarki och överblickbarhet skapar förutsättningar för trygghet och samspel mellan olika intressen.

Ovan, i och under vattenytan

Ovanför Vätterns klara och kalla vatten

Vattenstaden ska stimulera till rörelseglädje, oavsett ålder eller årstid. Ett lätt och svävande brygglandskap med minimalt av återvändsgränder skapar ett sammanhängande pärlband av små och stora målpunkter för att uppleva Vättern från vattnet.

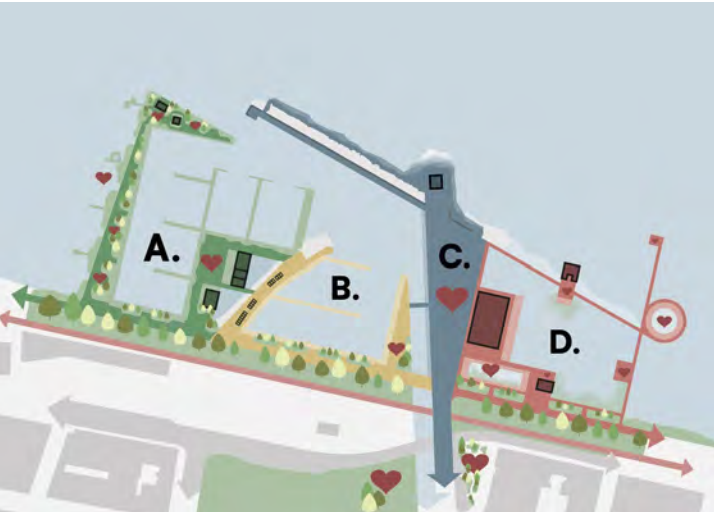
Mitt i Vätterns unika ekosystem

Röra, simma, fiska, paddla, odla och upplev. Vattenstaden ramar in Vätterns unika ekosystem. Med lärande och lek i fokus skapas en struktur som kan samnuttnas av skolor, föreningar, sjöscouter, djärva kallbadare eller nyfikna besökare.

Livet under vattenytan

Samlande tak, vindskydd och paviljonger har alla ett tydligt tema. Rörelsen från de storslagna yverna, till väderskyddade funktioner där besökare kan ta del av Vätterns mångtusenåriga natur-och kulturlandskap är en viktig del av resan.

En stegvis utveckling

Etapperna ses som en samling möjligheter, där nyckelpersoner, medborgare och föreningsliv blir centrala för att hitta rätt. Givet önskemålen finns förslag som upplevs självklara, tillsammans med delar som kan utvecklas på längre sikt eller modifieras.

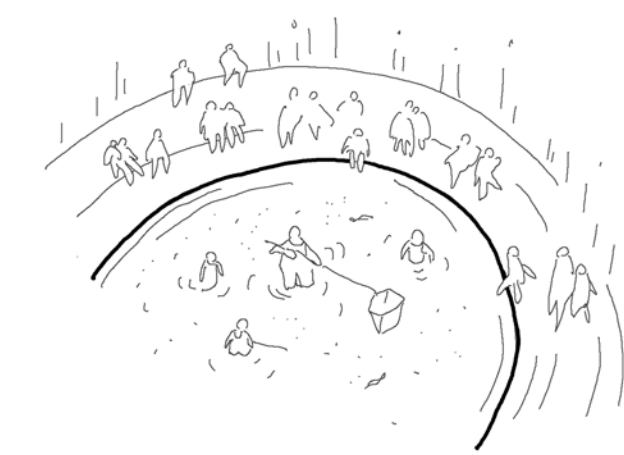
Situationsplan / 1:2000

Lärande lek och liv

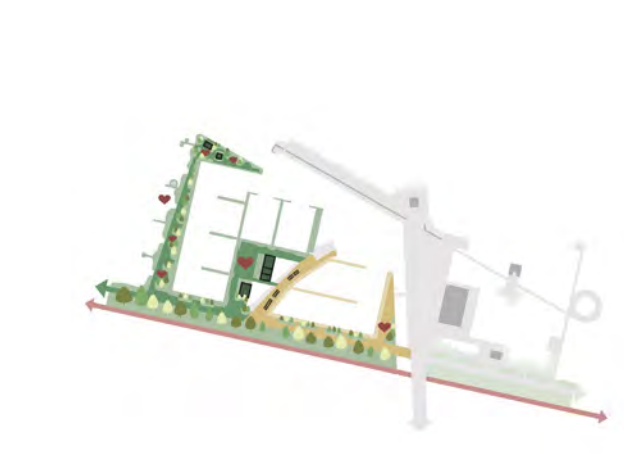
Att vandra ut mot det stora Vätternvattnet ska bli en självklarhet i staden. Inte bara gå långs med och blicka ut, utan gå rakt ut och bli delaktig, känna på och uppleva det stora blå. Längs vägen ska det finnas avstickare och upptäcktsfärder, platser att ses, lära, uppleva och möjligheter att komma undan lite.

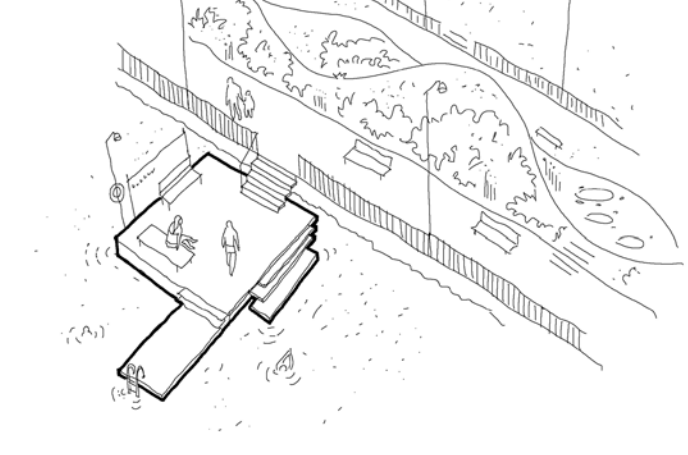
3. Vattenlek och pedagogik

I den grunda bassängen skapas möjligheter för alla oavsett ålder att undersöka, lära och leka. I Undervisningspaviljongen, bassängen och på trädäcken kan pedagoger och guider samla grupper. I Odlingssloopen växer framtidens mat.

Samling i hamnen

Med 250 båtplatser och en ny generös gästhamn kan en större båtkultur ta plats. En båtrensår ska i framtiden med självklarhet ta sig via Visingsö, fylla tanken i Huskvarna, och övernatta i gästhamnen. En Jönköpingsbo ska på samma självklara vis kunna åka egen båt eller turbåt från hamnen ut på sjön.

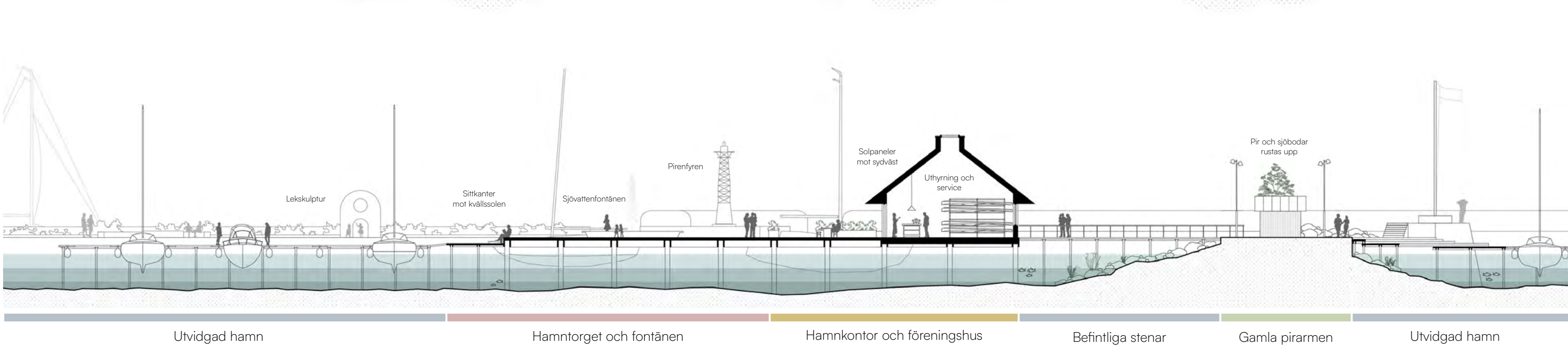

8. Den gröna utflyktspiren

Den gröna utflyktspiren skyddar den nya hamnen. Hamnen möter andra attraktiva platser, i kvällssolens stad. Vi ser framför oss ett Vättern med många ingångar, så att var och en kan hitta sin plats. När många gör en plats till sin ökar tryggheten.

Hamntorget

Sektion A-A / 1:300

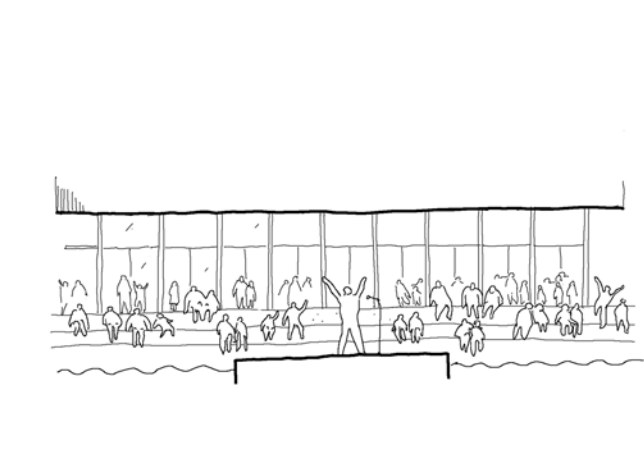

Utvidgad hamn Hamntorget och fontänen Hamnkontor och föreningshus Befintliga stenar Gamla pirarmen Utvidgad hamn

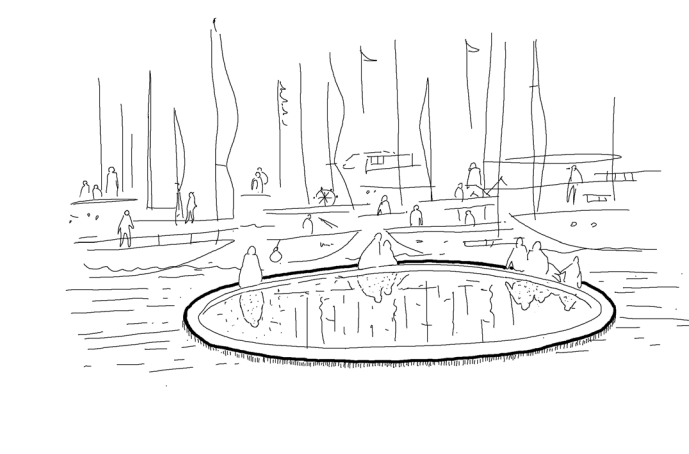
1. Det föränderliga Pirtorget

Pirtorget är målpunkten för promenaden från staden, dess trappa och utsiktspunkt är kanalaxelns slut. Trappan låter dig kliva upp och se horisonten, eller att slå dig ner och se tillbaka in mot staden och över Pirtorget aktiviteter.

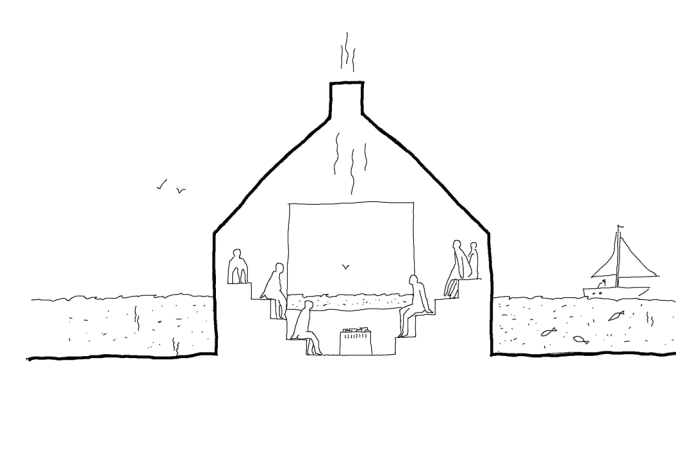
4. Vilda Vätterns utställningsrum

Vilda Vättern är stadens utställningsrum och scenogolv där årsdsväxlingarna upplevs. Sittrapporna tillsammans med flytbyggen skapar möjligheter för uppträdanden, utomhusbio, eller temporära utställningar på vattnet.

6. Det samlande Hamntorget

Här samlas hamnens alla praktiska funktioner. Plats för föreningsliv, gemenskap och att sitta en stund, se på folk, känna doften av tjära och lysna på segel som smattrar i vinden. I framtiden kommer "vi ses vid Sjövattensfontänen" bli ett vanligt uttryck.

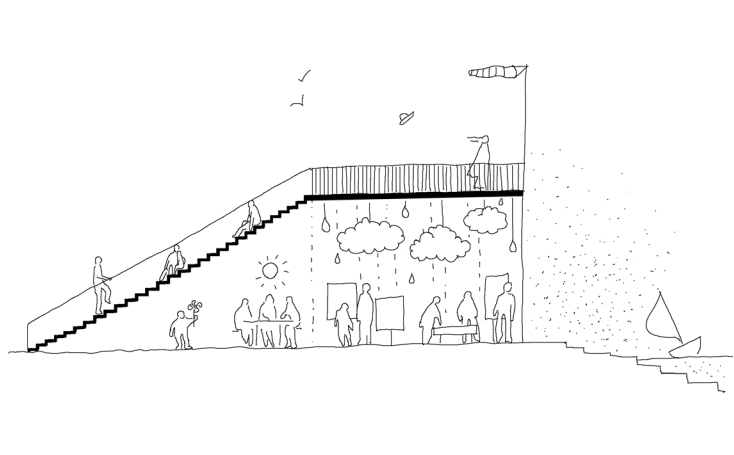

9. Bastun och scoutstugan

Längst ut på piren möter man Vätterns vidsträckta vatten. Här finns möjlighet att placera en bastu och en stuga där sjöscouterna kan utveckla sin verksamhet samt en grillplats för allmänheten och offentlig konst.

2. Det flexibla Vätternrummet

Vätternrummet kan fungera som besökscentrum, med plats för mat från Vätterbygden, utställningar och kulturevenemang. En flexibel saluhallsstruktur i trä som kan samnyttjas och vars verksamhet kan förändras i takt med säsongerna.

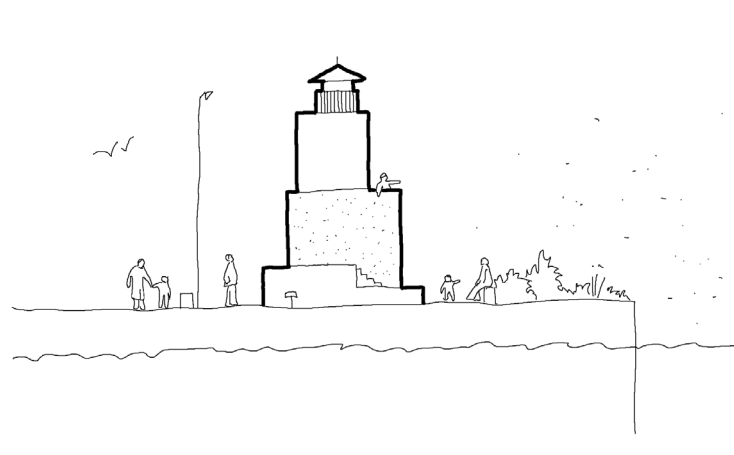
5. Stormtrappan och den yttre promenaden

På Stormtrappan och längs den yttre promenaden möter man Vätterns fulla kraft. Här kan man stå i vinande vind och piskande regn och känna att man lever. I stormtrappans varma inre finns plats för alla sorters sammankomster — med storslagen vy.

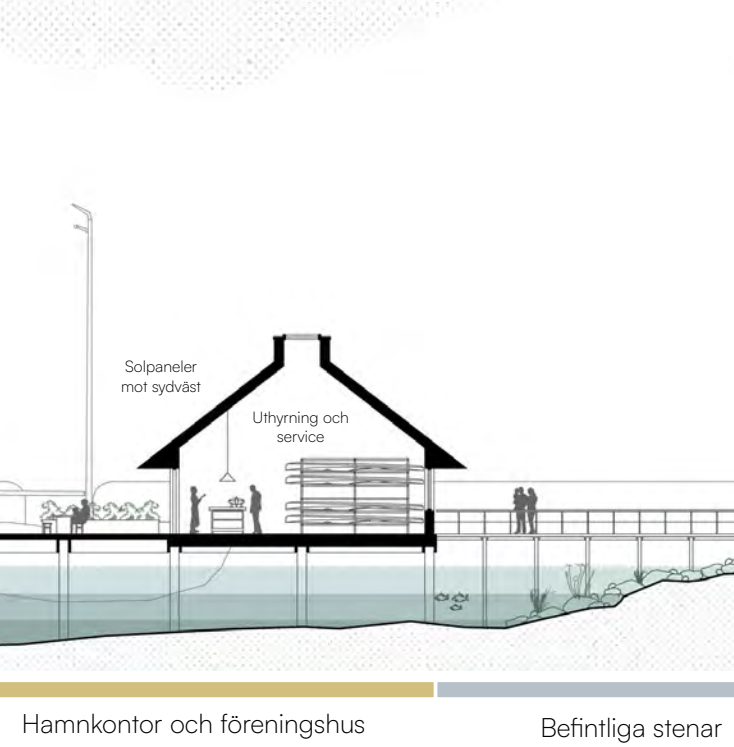
7. Den gamla pirarmen

Pirarmen bevaras och rustas upp. De gamla sjöbodarna nyttjas för förvaring eller som sommarkiosker. Hamntorget pålas och blir med sin träkonstruktion en tydlig kontrast mot pirarmens hårda sten som synliggör stadens historiska lager.

10. Leksulpturen fyren

I entrén till hamnen finns plats för identitetsskapande konstverk - kanske en leksulptur på temat fyr i dialog med hamnpirens fyr som blinkar på andra sidan. Som en pendang till den klassiska Jätten Vist i Huskvarna får seglarna sitt eget konstverk.

Pir och sjöbodar rustas upp

Arkitektur och uttryck

Stora samlande tak av återvunnen byggplåt

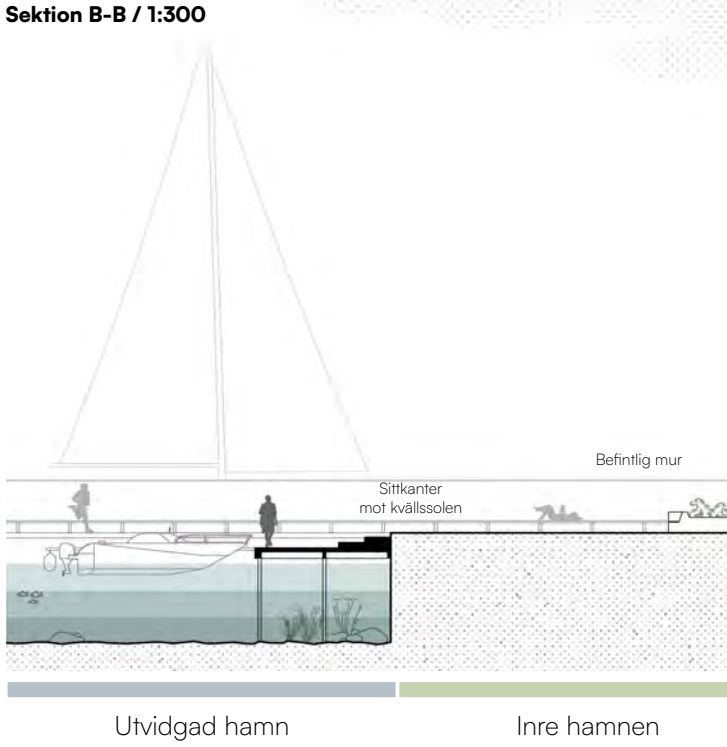
Vätternrummet och hamnhuset får stora samlande tak av återvunnen sinuskorugerad byggplåt som målas i blåa hamnkulörer. Taken vilar på lätta och flexibla trästrukturer som gör att husen enkelt kan förändra innehåll och funktion över tid.

Utvidgad hamn

Det svävande brygglandskapet

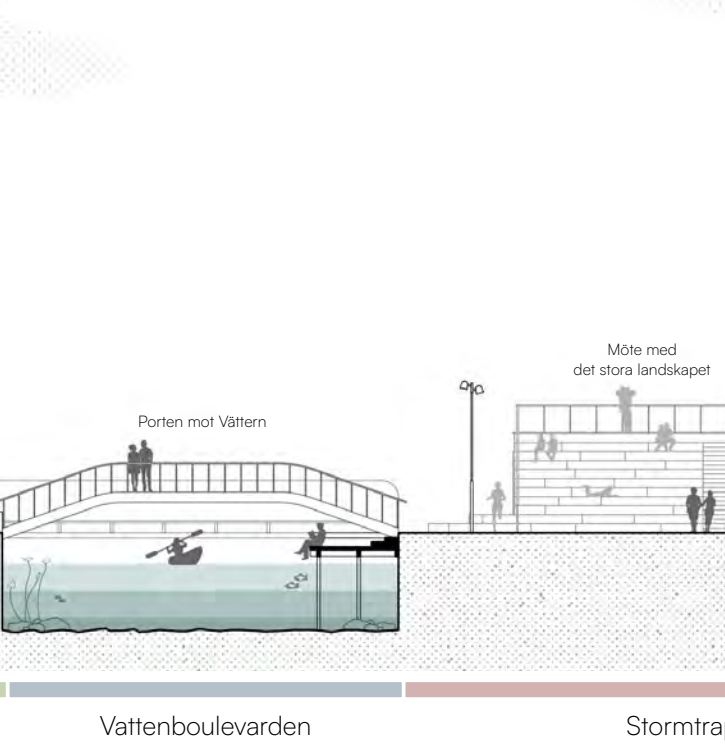
Brygglandskapet pålas och höjs upp från vattenytan för att minimera skugg- och naturpåverkan för växt- och djurliv. Träpälår är det billigaste och mest ekologiska pålmaterialet, och rätt utfört kan träpälår stå under vatten i upp mot 200 år.

Utvidgad hamn Inre hamnen Vattenboulevarden

Det robusta mötet med det stora landskapet

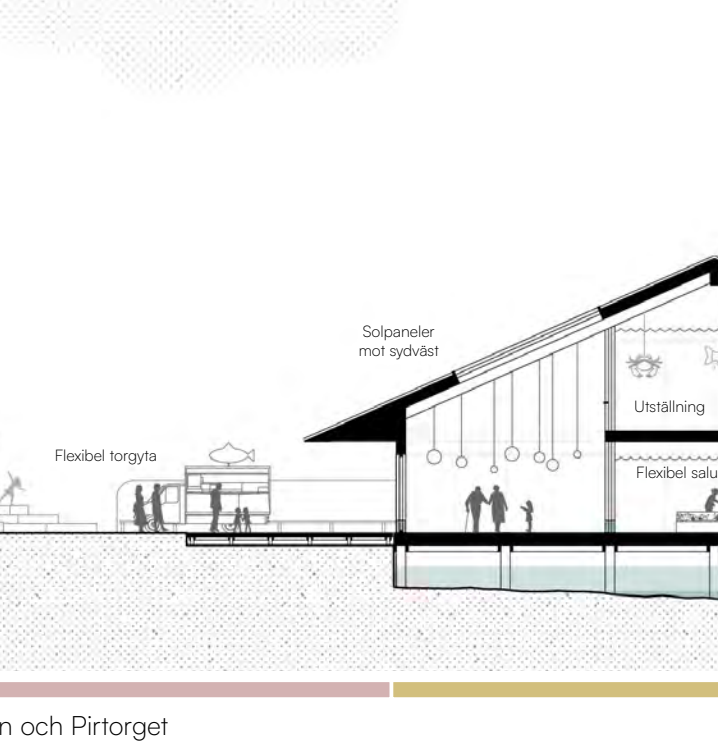
Vägbrytaren och muren bevaras, rustas upp och kompletteras med Stormtrappan och den yttre promenaden. Stormtrappans inre består av trä, som kläs klimatreducerad betong, och blir en naturlig del det stentäckta och robusta mötet med Vättern.

Stormtrappan och Pirtorget

Paviljonger och vindskydd

Undervisningspaviljongen och vindskydden växer upp ur det svävande brygglandskapet och följer bryggpelarnas rytm. Paviljongens träfasad målas lika den återvunna byggplåten för att framhäva den trärena konstruktionsprincipen.

Vätternrummet

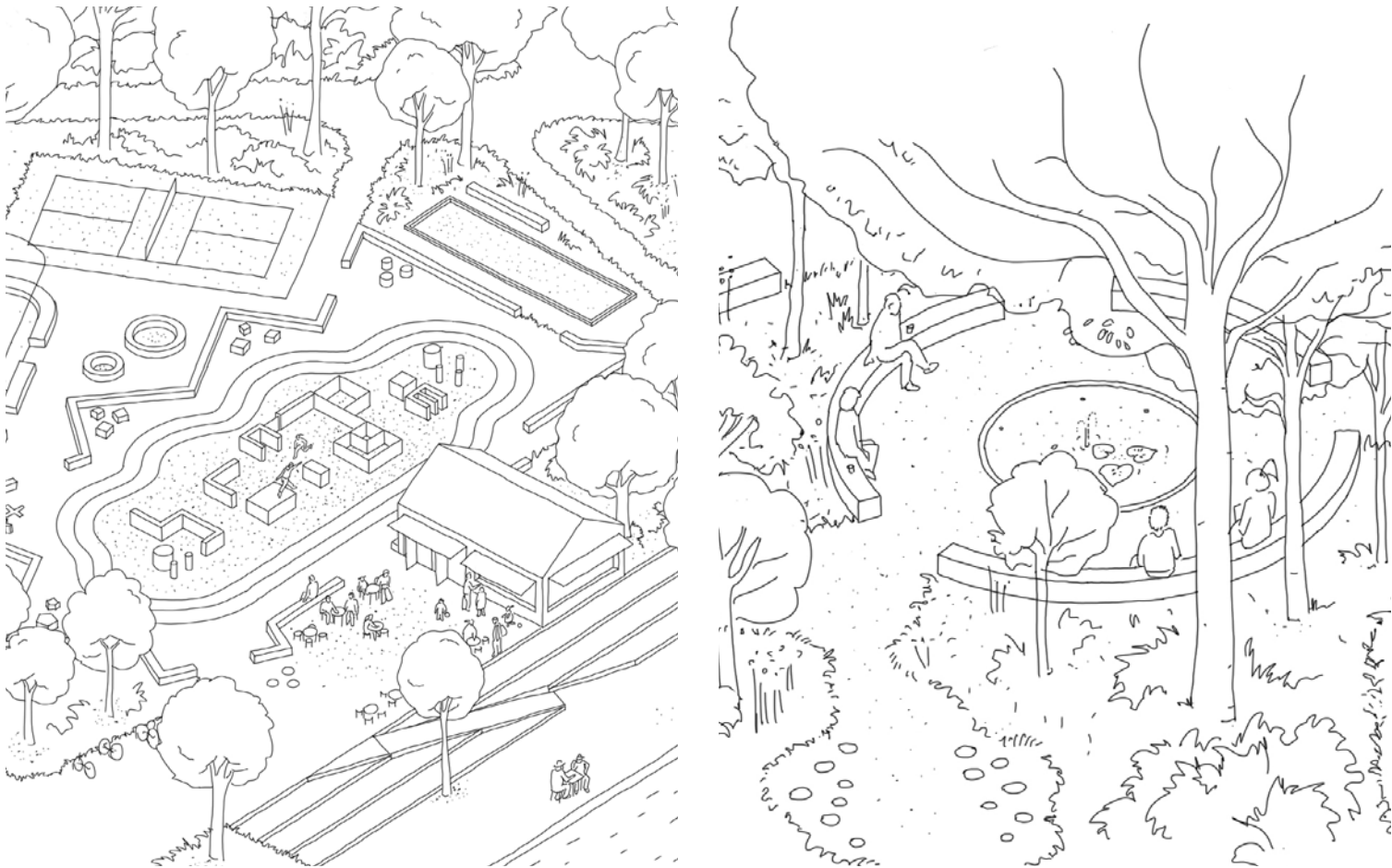
Vild med vilja

Planteringsstrategin har fokus på att samla många olika växter och arter i ett vilt, robust och föränderligt landskap med stora upplevelsevärden och låg värdenivå. Den varierande florin ger också en större fauna fler livsmiljöer och näring.

Vilda Vättern

Den aktiva vattenboulevarden

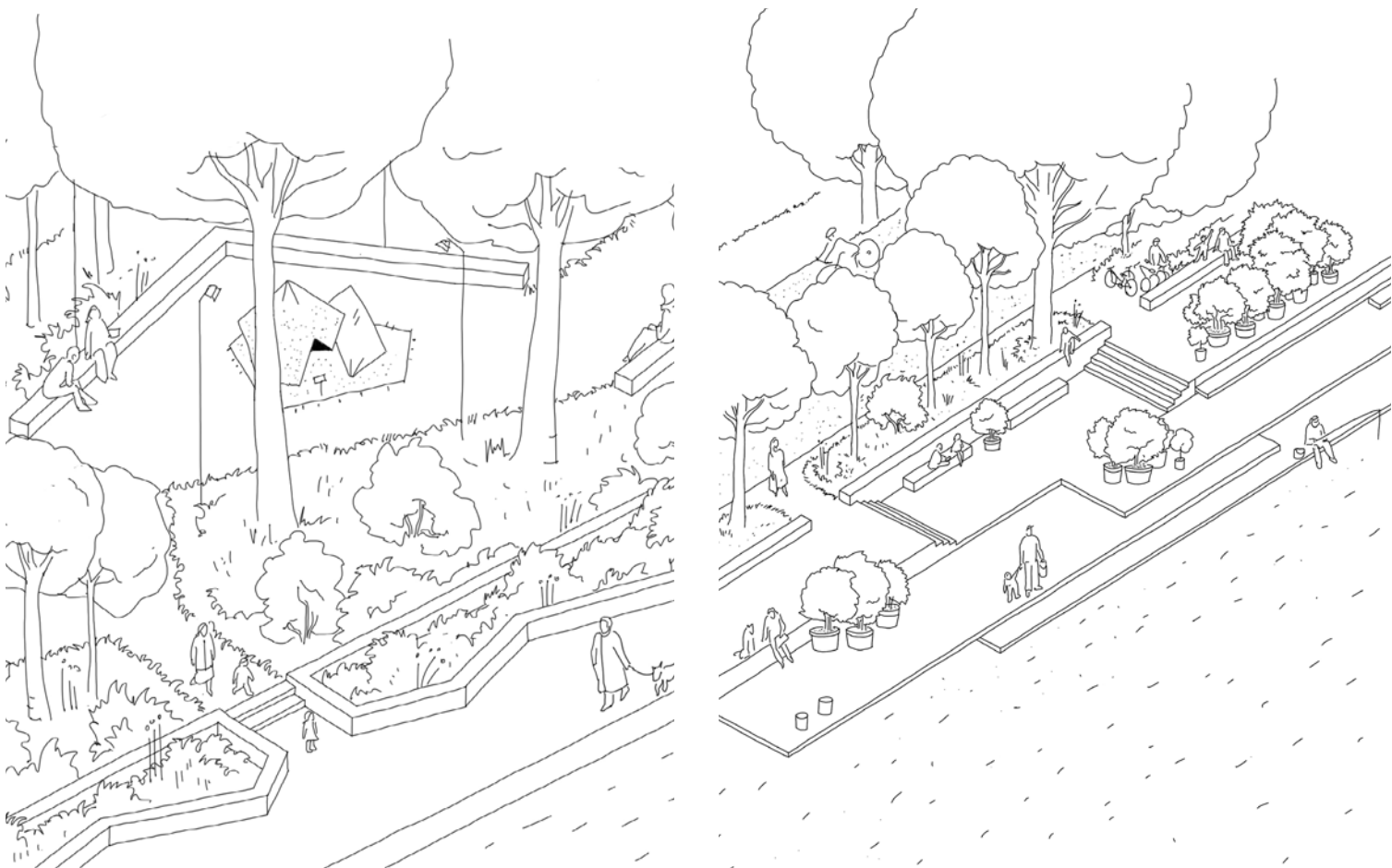
1. Fästningslek, parkour och luddotek

Ett Luddotek är en kiosk där man utan kostnad kan låna olika typer av lekredskap som man kan använda på torget, från lego till styltor, brädspele och pyssle. Jönköping har satts på parkourkartan av Elis Torhall, här får han anlägga den perfekta banan för fri rörelse, alla åldrar, dygnet runt. En fästningslek plockar upp planen från den historiska fästningen och adderar än mer spontan rörelse i stadens mitt.

2. Hotellparken och frukostlunden

Blitrafiken framför hotellet begränsas och den idag slutna botervånngen öppnas upp mot en grön, lummig frukostlund. Parken ordnas runt en centralt placerad vattenspegel framför hotellets entré, dit såväl hotellgäster och förbipasserande kan flytta ut med en kopp kaffe. Nödvändiga korttidsparkeringar mördnar sig i grönskan samtidigt som drop off-zonen framför hotellplan bevaras i sin funktion.

Den gröna vattenboulevarden

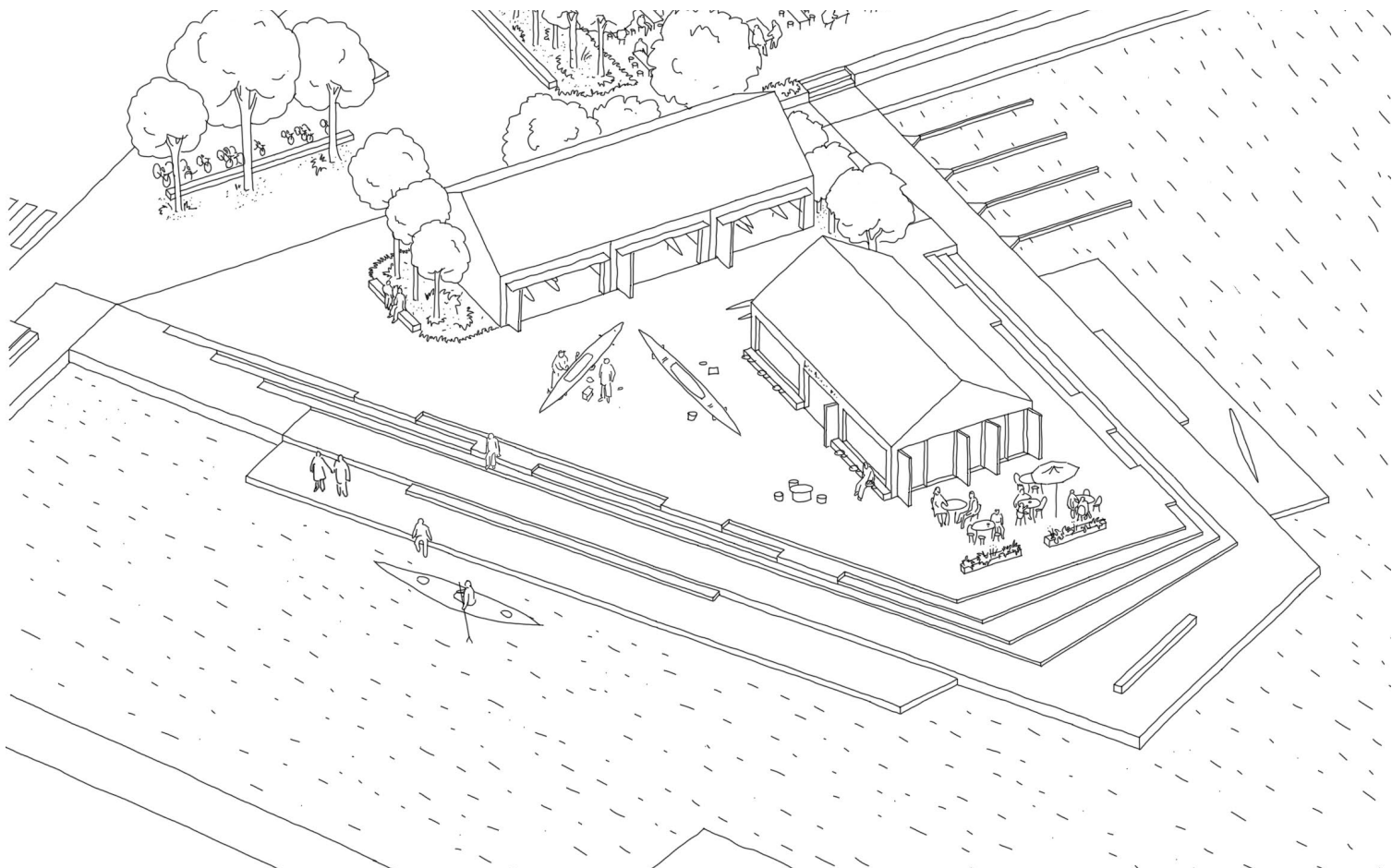
3. Kanalparken och konsten

Som en given fortsättning på Magnus Ladulås plats och Fästningsleken skapas Kanalparken. Dess rofyllda grönska och möte med lugnt strömmande vatten skapar en fin inramning för offentlig konst och lekfulla stadsrumsmöbler med koppling till stadens historia och vattenrum. Befintliga stödmurar bevaras och utvecklas till gröna sittplatser mot kanalen och morgonsolen.

4. Kanaltrapporna och trädallén

Kanaltrapporna skapar möjlighet att sitta nära vattenflödet. Här passerar kajaker och kanoter. Det är en rofylld plats för kontemplation och vila. Trapporna anläggs som ett enkelt bryggandskap i trä som ansluter till den redan befintliga sittnischen längs med kanalen. Längs med Kanalplan planteras en ny trädallé som stärker upplevelsen av en grön vattenboulevard mitt mellan staden och dess sjöar.

Roddarnas Vattenboulevard

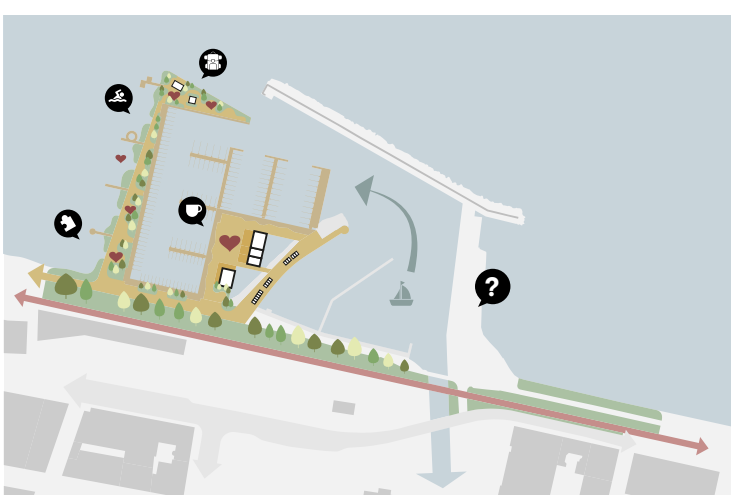
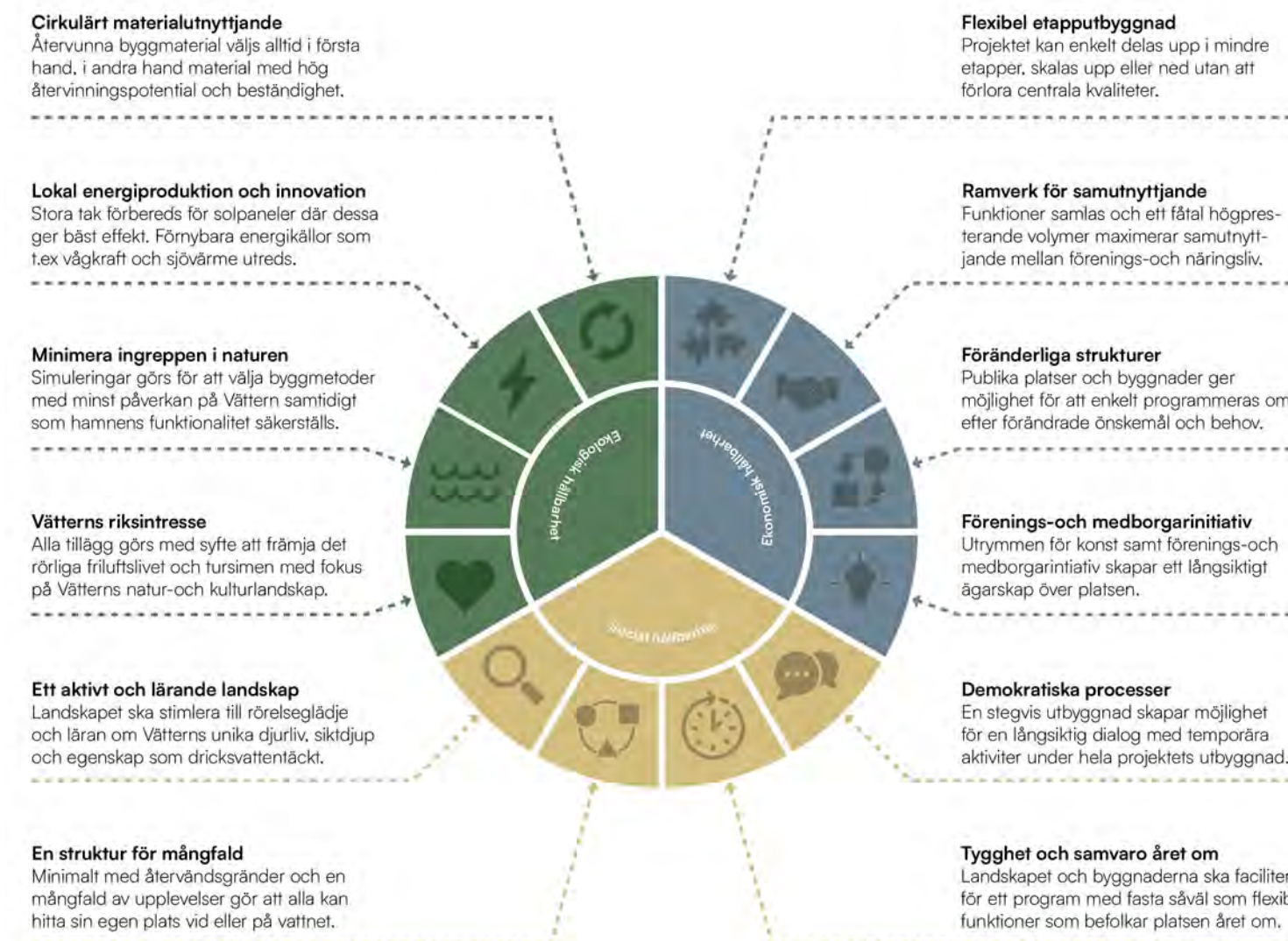
5. Roddartorget vattensportshubb

Här samlas föreningarna för de som rör eller paddlar ut på Munksjön, eller tar sig ut under broarna längs kanalen till Vättern, där en coachbåt ligger. Rodd och kanot är något man ofta börjar med i tonåren. Att då finnas mitt i staden kan öppna upp för fler att upptäcka vattensport. Roddartorget blir målpunkt i staden — granne med uteserveringar och parker — med ett helt nytt uttryck och användning.

Roddartorget blir en förlängning av Bauers Brygga och kopplar naturligt på sig dess olika nivåer. Volymerna förelås få ett tydligt släktskap med Vätternrummet och hamnhusen, med stora öppningsbara partier ut mot torgbildningen. En föreningsdriven kiosk lockar besökare hit — och under sommaren finns möjlighet att med kommunalt anställda ungdomar hyra ut vattenfordon av olika slag för en tur på Munksjön.

Hållbarhet och process

1. De befintliga husen på piren rivs. Piren aktiveras med temporära aktiviteter som en del av den fortsatta medborgardialogen. Hamntorget och ufsiktspiren utvecklas parallellt och frigör den ursprungliga hamnen.

2. Den ursprungliga hamnen mudras, effektiviseras och kopplas samman med Hamntorget. Vattenboulevarden förlängs och bildar tillsammans med hotellparken samt den nya gång- och cykelbron en ny entré till Hamnpien.

3. Piren breddas och rustas upp. Pirtorget gestaltas med konst och aktiviteter. Den nya Stormtrappan och den yttre promenaden blir en given målpunkt för de som vill uppleva staden från vattnet eller vattnet från staden.

4. Vätternrummet, Långbryggan och paviljongerna utvecklas och gestaltas efter dialog med invånare, skolor samt närings- och föreningsliv för att uppfylla önskemål om multifunktionalitet. Vattenstaden sys samman med stadens rutnät.